

AYINTÂB
2018

**Gaziantep Üniversitesi AYINTÂB
Araştırmaları Dergisi**

**Gaziantep University Journal
of AYINTÂB Studies**

e-ISSN: 2667-6257

Makale Adı: 17. Yüzyılda Kadına Yönelik Şiddet Olayları (Ayıntab Örneği)
Article Name: Incidents of Violence Against Women in the 17th Century (Ayıntab Example)

Yazar Adı: Elif KILIÇ

Yazar Kurumu: Doktora Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, Tarih Bölümü

Yazar E-Mail: elif.klc1996@gmail.com

Orcid ID: 0009-0008-6550-0942

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 17.03.2025

Kabul Tarihi: 15.05.2025

Yayın Tarihi: 30.06.2025

Yayın Yıl: 2025

Yayın Cilt: 8

Yayın Sayı: 1

Sayfa Aralığı: 96-118

Doi: <https://doi.org/10.71353/gunaad.1659415>

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir.

Atıf: Kılıç, Elif, 17. Yüzyılda Kadına Yönelik Şiddet Olayları (Ayıntab Örneği), *Gaziantep Üniversitesi Ayıntab Araştırmaları Dergisi*, C.8, S.1, 2025, ss.96-118.

Sayı 8/1: QR KOD

Makale: QR KOD

17. Yüzyılda Kadına Yönelik Şiddet Olayları (Ayıntab Örneği)

Elif KILIÇ

Öz

Şiddet bir kişinin fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik yönden zarar görmesi ile sonuçlanan eylemlerdir. Bu olaylar sadece günümüzde değil aynı zamanda tarih boyunca var olmuştur. Şiddet içerikli her türlü tutum ve davranışın kadınlara karşı yapılması ise kadınların mahkemelere müracaat ederek haklarını aramalarına sebep olmuştur.

Osmanlı Devleti'nde her tabakadan insanın başvurabildiği Şer'iyye Mahkemeleri evlilik, boşanma, alacak-verecek ilişkileri, vasi tayini, görevli atamaları, vergi toplanması, hırsızlık, iftira, cinayet olayları gibi pek çok davanın yanı sıra kadına karşı şiddet olaylarına ilişkin davalara da bakmakla görevliydi. Yapılan dava görüşmeleri ise katipler tarafından şer'iyye sicillerine kaydedilmiştir. Bu kayıtlarda yer alan kadına yönelik şiddet olayları araştırılan dönemde meydana gelen olayların neden ve sonuçları hakkında önemli veriler sunmaktadır. Osmanlı toplumunda kadınların maruz kaldıkları fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet olayları ile ilgili verileri şer'iyye sicillerinden analiz ederek değerlendirmek mümkündür.

Anahtar kelimeler: Ayıntab, Şer'iyye sicilleri, Kadın, Şiddet, Aile

Incidents of Violence Against Women in the 17th Century (Ayıntab Example)

Abstract

Violence refers to acts that result in physical, sexual, economic, or psychological harm to an individual. Such incidents have existed not only in contemporary times but also throughout history. The perpetration of all forms of violent behavior and attitudes against women has led them to seek justice by appealing to the courts.

In the Ottoman Empire, the Sharia Courts—accessible to individuals from all social strata—were responsible for adjudicating a wide range of cases, including marriage, divorce, debt and credit relations, guardianship appointments, administrative assignments, tax collection, theft, slander, murder, as well as incidents of violence against women. The proceedings of these cases were recorded by scribes in the Sharia court registers. The cases of violence against women documented in these records provide valuable data on the causes and consequences of such events in the period under study. It is therefore possible to analyze and evaluate the physical, sexual, economic, and psychological violence experienced by women in Ottoman society through the data found in these legal records.

Keywords: Ayıntab, Şer'iyye Registers, Women, Violence, Domestic Abuse

Extended Abstract

Women play an essential role in the continuation of the human lineage, with marriage and childbirth serving as fundamental mechanisms for sustaining generations. However, the attitudes and behaviors women experience within marriage, both from their husbands and their husbands' families, vary depending on factors such as socio-economic status, marital status, education, and age. While some women lead comfortable lives, others endure financial and emotional hardships due to male-perpetrated violence. In Ottoman society, as in the present day, women who suffered from violence sought justice through the courts. Under the leadership of a *kadı* (judge), cases of domestic and gender-based violence were adjudicated and documented in the *şer'iyye* registers, the primary legal sources of the Ottoman judicial system. These records provide critical insights into instances of physical, sexual, economic, and psychological violence experienced by women, allowing for a comprehensive analysis of the historical context of gender-based violence.

Economic violence is one of the most prevalent forms of abuse against women, where many have been deprived of financial resources or prevented from exercising their economic rights, leading to financial hardship and vulnerability. Beyond economic violence, women have also faced physical violence, primarily in the form of sexual assault and battery, and in severe cases, some lost their lives due to escalating violence, whether intentional or negligent. According to documented sources, a significant number of femicides were linked to honor-related issues, with the majority of murdered women being killed by a member of their own family.

In cases of psychological violence, women were most frequently subjected to verbal abuse and slander. Insults were not only directed at women personally and face-to-face but also occurred in their absence, often in the form of provocative language used during disputes between men, referencing their wives, mothers, or sisters. In cases of slander, while some accusations contained elements of truth, they were often exaggerated or deliberately framed to humiliate or discredit the woman. Additionally, many women, having been exposed to threats and defamatory remarks, sought justice by appealing to the courts..

Another significant factor negatively impacting women's psychological well-being is forced marriage at an early age or to individuals they do not wish to marry. Some women, citing their forced marriage as grounds for annulment, have petitioned the courts to dissolve their unions, arguing that they were married either as children or against their will. These cases frequently result in divorce..

This study examines instances of violence against women as reflected in court records, assessing them based on the available documentation. The primary objective is to analyze domestic and gender-based violence cases recorded in the *şer'iyye* registers of Ayıntab in the 17th century, focusing on their formal and substantive aspects.

Giriş:

Osmanlı Devleti'nde hukuk sisteminin belkemiğini merkezde Divan-ı Hümayun kazalarda ise Şer'i mahkemeleri oluşturmaktadır. Mahkemelerin başında padişahın beratı ile atanan kadı adı verilen görevli bulunuyordu. Kadılar baktıkları davalarda İslam hukuku ve örfi hukuk kurallarına göre hüküm verirdi. Kadı elbette ki bu süreçte yalnız değildi. Naib, kâtip, tercüman, mübaşir, çavuş, dellal, muhızır ve kassam gibi görevliler kadının yardımcısı olarak görevlendirilmişlerdir. Dava görüşmeleri katipler tarafından Şer'iyye sicillerine kaydedilmiştir. Sicillerde evlenme, boşanma, miras, mehir, nafaka, alacak-verecek, vasi tayini, iftira, adam öldürme, yaralama, hırsızlık, gasp, tehdit ve hakaret gibi pek çok olay hakkında kayıt bulunmaktadır.

Osmanlı toplumunda kadınların hem aile bireyleri hem de yabancılar aleyhinde mahkemeye başvurarak çekinmeden dava açabildikleri görülmektedir¹. Siciller incelendiğinde kadınların evlenme, boşanma, miras, velayet, nafaka, mehir, satış, borç ve alacakları hakkında davalarını rahatlıkla mahkemelere taşıdıkları ve haklarını aradıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca defterlerde bulunan birtakım belgelerde bazı kadınların şiddete maruz kalmaları sonucu

¹ Ahmet Gündüz, "Şer'iyye Sicillerine Göre Antakya'da Kadın (1860-1870)", *Hatay Araştırmaları II*, 2016, s.36-37.

mahkemeye müracaat ettikleri de görülmektedir. Şiddet, genelde toplumların özelde ise bireylerin hayatını olumsuz yönde etkileyen, negatif sonuçlar doğuran, fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik ve daha birçok alanda yıkıcı etkileri olan zor kullanıma dayalı olaylar bütünüdür. Şiddetin tarihi insanlık tarihi kadar eskilere dayanmakta ve günümüzde dahi büyük bir problem oluşturmaktadır².

Çalışmanın amacı Ayıntab şer'iyeye sicillerinde bulunan kadına yönelik şiddet olayları ile ilgili belgeleri inceleyerek 17. yüzyılda Ayıntab'da yaşayan kadınların hangi şiddet türlerine, ne şekillerde maruz kaldıklarını değerlendirmektir. Şiddet gören her kadının bu durum karşısında mahkemeye müracaat ederek hakkını aradığı elbette söylenemez. Bazı kadınların şiddet olayını içine atarak sesiz kaldıklarını, bazı kadınların bu durumu kabullendiklerini ve bazı kadınların da maruz kaldıkları olayı dillendirmeden canlarına kıydıkları gibi pek çok ihtimal söz konusudur. Bu sebeplerden dolayı çalışmada sadece sicillerde bulunan şiddet olayları dikkate alınarak genel anlamda değerlendirmeler yapılmıştır. İncelenen belgelerdeki konu fiziksel şiddet, cinsel şiddet, ekonomik şiddet ve psikolojik şiddet başlıkları altında ele alınmıştır.

1. İslam Hukukunda Şiddet Olayları ve Cezai Yaptırımları:

Fiziksel şiddet, bir kimsenin kasten veya kazaen yaralanmasına neden olma durumudur. Bu suç vücut bütünlüğünün dokunulmazlığına karşı işlenmektedir. Kasten yaralama olaylarında suçlunun alacağı asıl ceza kısâs cezasıdır. İslam hukukunda kısâs kasten öldürdüğü kişinin canına karşılık failin öldürülmesini, kasten işlediği yaralama sonucu mağdurda bedenî-fizikî zarar meydana getiren kişinin aynı şekilde cezalandırılması anlamına gelmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus suç oluşturan fiil ile kısâsın uygulanacağı fiil arasında denkliğin sağlanmasıdır³. Kısâs cezası hakkında Kur'an-ı Kerimde Maide suresinin 45. Ayetinde: “*Biz Tevrat'ta onlara, Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralara karşılık kısas (ödeşme) yazdık. Bununla beraber kim kısas hakkını bağışlarsa, bu kendi günahlarına kefarettir ve kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.*”⁴ şeklinde bilgi verilmektedir.

Davacıların çoğunlukla diyet talep etmelerinden dolayı kısâs cezasının uygulanması nadir görülmektedir. Bu nedenle kısâsın uygulanmadığı durumlarda suçluya, verdiği zararlar orantılı miktarda bir bedel ödetilmesi söz konusu olmuştur. Bu durumun İslam hukukunda karşılığı diyet cezası olarak geçmektedir. Diyet bir kimsenin haksız şekilde yaralanması, sakat bırakılması veya öldürülmesi durumunda verilen zararı gidermek için ceza ve kan bedeli olarak para ödenmesidir. Diyetin bedeli mağdurun yaşına, cinsiyetine, sınıfına ve vasfına göre farklılık göstermektedir⁵. Kur'an-ı Kerimde Bakara suresinin 178. Ayetinde: “*Ey iman edenler! Öldürmede kısas size farz kılındı. Hüre hür, köleye köle, kadına kadın kısâs edilir. Ama kâtil, öldürdüğü kimsenin yakını tarafından affedilirse o zaman örfe uyması, ona diyeti güzellikle ödemesi gerekir. Bu, Rabbiniz tarafından bir hafifletme ve bir merhamettir. Her kim bunun arkasından yine saldırırsa, artık ona acı veren bir azap vardır.*”⁶ şeklinde kısâs cezası yerine diyet cezasının uygulanabileceği belirtilmiştir.

İslam hukukunda uygulanan diğer bir ceza türü ise suçluya “erş” cezasının

² İpek Beyza Altıparmak, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Boyutları: Ankara Örneği”, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C.17, S.1, 2019, s.56-57.

³ Şamil Dağcı, “Kısas”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, C.25, Ankara 2022, s.488.

⁴ Elmalılı M. Hamdi Yazır, Kur'an-ı Kerim Meâli, 27. Baskı, İstanbul 2008, s.85.

⁵ Ali Bardakoğlu, “Diyet”, *DİA*, C.9, İstanbul 1994, s.473.

⁶ Yazır, Adı Gecen Eser (a.g.e), 27. Baskı, İstanbul 2008, s.27.

verilmesidir. Erş, şahıs aleyhine işlenen ve ölümlle sonuçlanmayan yaralama ve sakat bırakma olaylarında mağdura ödenmesi gereken para cezasıdır. Diyet ve erş cezası birbirine oldukça bezmektedir. Bu iki ceza türünü birbirinden ayıran özellik olayın ölümlle sonuçlanıp sonuçlanmadığıdır. Ölümlle sonuçlanan olaylarda ödenen bedel diyet, yaralama veya sakat bırakma ile sonuçlanan olaylarda ise ödenen bedel erş olarak bilinmektedir⁷.

İslam hukukunda uygulanan diğer bir ceza türü ise “had” cezasıdır. Bu cezanın hangi durumlarda nasıl uygulanacağı Kur’an ve Sünnet’te belirlenmiştir⁸. Allah’ın haklarına karşı işlenen; zina, sarhoş olmak, hırsızlık, yol kesme, irtidat (İslam dinini terk etme), kazif (zina isnat etme) ve farklı görüşler olmakla beraber isyan suçları had cezası gerektirir⁹. Had cezası verilirken hâkim veya kanun koyucu kendi yorum bilgisine dayanarak hüküm veremez, esas olan suçun usulüne uygun şekilde ispatının sağlanmasıdır¹⁰.

Kanun koyucu veya hâkimin takdirine bırakılan ceza türü ise “tazir” olarak bilinmektedir¹¹. Tazir cezası din ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin hapis, değnek vurma, öldürme, azarlama, tehdit etme, tecrit (terk etme), nasihat etme ve para cezası şeklinde uygulanabilir¹². Kime hangi tür cezaların uygulanabileceği hususunda suçun niteliği ve suçlunun durumu göz önünde bulundurulur. Tazir cezası verirken suça uygun cezanın verilmesi hususunda icthad edilebilir¹³. Yoruma açık olduğundan suçun şekline ve durumuna göre farklı ceza uygulamalarını görmek mümkündür.

1.1.Fiziksel Şiddet ve Darp Olayları:

İncelenen sicillerde kadınların vücutlarının çeşitli yerlerinden darbeler alarak yaralandıkları müşâhade edilmektedir. Her ne kadar bu eylemlerin çoğunluğunu kasıtlı yaralamalar oluştursa da nadir de olsa kazaen (taksirle) yaralama olayları da görülmektedir. Fiziksel şiddetin boyutunun ve ağırlığının artması durumunda olayların ölüm ile sonuçlanabildiği anlaşılmaktadır.

Belgelerde en sık rastlanılan şiddet türü darp olaylarıdır. Osmanlı döneminde eşleri veya diğer aile fertleri tarafından fiziksel şiddete uğrayan ve darp edilen kadınların ne şekilde şiddete maruz kaldıklarını belgelerden görebilmekteyiz. Nitekim darp edilen kadınlar genellikle mağduriyetlerinin giderilmesi için mahkemeye başvurmuşlardır. Mahkemede Kadı, kadınlardan şiddet olayına tanıklık edecek şahitler göstererek iddialarını ispat etmelerini istemektedir. Bunun sebebi yaralama suçunun İslam hukukunda cezai karşılığının kısâs olmasıdır. Kısâsın mümkün olmadığı durumlarda ise diyet veya had cezası uygulanabilmektedir. Bu cezalarda hâkimin takdir hakkı yoktur. Cezaların uygulanabilmesi için suçun kanuni delil sistemi ile ispat edilmesi gerekir¹⁴. Mesela 2 Mayıs 1667 (8 Zilkade 1077) tarihli kayda göre, Tövbe mahallesi sakinlerinden Ayşe hatun, kocası İbrahim tarafından darp edildiği gerekçesi ile mahkemeye müracaat etmiştir. Mahkemede İbrahim olay gecesi sarhoş

⁷ Ali Şafak, “Erş”, *DİA*, C.11., İstanbul 1995, s. 307-308.

⁸ Mehmet Köroğlu, “İslâm Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar.” *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.43, 2015, s.215-216.

⁹ İlhan Akbulut, “İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.52, S.1, 2003, s.173.

¹⁰ Ali Bardakoğlu, “Had”, *DİA*, C.14, İstanbul 1996, s.547-551.

¹¹ Esra Yakut, “Tanzimat Dönemi’ne Kadar Osmanlı Hukuku’nda Tazir Gerektiren Suçlar ve Cezaları.” *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, S.2, 2006, s.28-29.

¹² İbrahim Çalışkan, “İslam Hukukunda Ceza Kavramı ve Had Cezaları” *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 31, S.1-4, 1989, s.372.

¹³ Tuncay Başoğlu, “Tazir”, *DİA*, C.40, İstanbul 2011, s.200.

¹⁴ M. Akif Aydın, *Türk Hukuk Tarihi*, Beta yay., 13. Baskı, İstanbul 2015, s.195-197.

olduğunu kabul etmiş fakat Ayşe'yi darp etmediğini söylemiştir¹⁵. Ayşe gece evde eşi ile yalnız bulunduğundan dolayı bu olay ile ilgili şahit bulamamıştır ve dava sonuçlanmadan kapanmıştır.

Osmanlı mahkemelerinde şahit gösterilemediği durumlarda hâkimin davalıdan suçu işlemediğine dair yemin etmesini istediği görülmektedir. Örneğin Ammu Mahallesi sakinlerinden Hatice mahkemeye müracaat ederek kocası Ramazan tarafından darp edildiğini, eziyet gördüğünü ayrıca mehir ve nafakasının ödenmediğini beyan etmiştir. Mahkeme de Ramazan'ın şiddet olayını inkâr etmesi ve Hatice'nin şahit göstermemesi üzerine kadı Ramazan'dan darp etmediğine ve nafaka borçlarını ödemediğine dair yemin etmesini istemiştir. Ramazan'ın yemin etmesi üzerine Hatice'nin davadan men edildiği görülmektedir¹⁶. Görüldüğü üzere anlaşmazlık yaşanan davaların sonuçlanmasında rol oynayan en önemli faktör dava ile ilgili şahitlerdir. Bu nedenle Osmanlı hukuk sisteminde şahitlerin güvenilir ve adil olması üzerinde titizlikle durulmuştur¹⁷.

Başka bir olaya da Ehl-i Cefa Mahallesi'nde rastlamaktayız. Zira Ehl-i Cefa mahallesi sakinlerinden Ali Bey Ayıntab'da bulunmadığı zamanda eşi Zemane hatunun, Hasan adlı kişi tarafından darp edildiği gerekçesi ile 26 Kasım 1646 (17 Şevval 1056) tarihinde mahkemeye müracaat etmiştir. Mahkemede Hasan, darp iddiasını kabul etmemiştir. Fakat Mahmud ve Kasım adlı şahitlerin beyanları ile Hasan ve Zevcesi Ayşe'nin, Ali Bey'in eşi Zemane hatunu darp ettiği olayı doğrulanmıştır¹⁸. Görüldüğü gibi diğer olaylardan farklı olarak olaya tanıklık eden şahitlerin bulunması davanın seyrini değiştirmiştir.

Bazı davalarda kadının mahkeme esnasında davalıya bir daha aynı suçu işlemeyeceği hususunda yemin ettirdiği görülmektedir. Örneğin Kanalcı Mahallesi sakinlerinden Safiye darp edildiği gerekçesiyle kocası Mehmed'den davacı olmuştur. Karısına darp ve eziyet ettiğinin anlaşılması üzerine Mehmed bir daha karısına şiddet uygulamayacağı konusunda yemin ederek taahhüt vermiştir¹⁹.

Her ne kadar kadınlara çoğunlukla birinci dereceden yakınları şiddet uygulasa da yabancı kimseler tarafından da şiddet gören kadınların olduğu görülmektedir. Örneğin 1646 (Evahir-i Muharrem 1056) tarihinde Cevizlice Mahallesi sakinlerinden Ahsen, Hızır Beyin hatunu, iki câriyesi, Kürtüncü oğlunun hatunu, Ümmü ve Ümmü'nün kızı tarafından taş ve değnek ile darp edildiği gerekçesi ile mahkemeye müracaat etmiştir. Ahsen'in darp edildiği iddiası şahitler tarafından doğrulanarak teyit edilmiştir²⁰. Yine 16 Şubat 1667 (21 Şaban 1077) tarihli belgede Kızılca Mescid Mahallesi sakinlerinden olan Ayşe, evine zorla giren Kenan adlı kölenin kendisini hançer ile iki uyluğundan ve arkasından yaraladığı iddiasıyla mahkemeye başvurmuştur. Ayrıca Ayşe bu yaralardan dolayı ölürse yakınlarının Kenan'dan diyet istemelerini talep etmiştir²¹. Mustafa ve Kulu adlı şahitler olay gecesini Ayşe'nin evinden feryad sesleri duyarak kapısına gittiklerini ve kapıya vardıklarında Kenan'ı elinde hançer ile Ayşe'nin evinden çıkarken gördüklerini beyan etmişlerdir²². Ayşe kendisini yaralayanın Kenan olduğunu

¹⁵ Ayıntâb Şer'iyye Sicili (AŞS), Defter (No) 28, sayfa no(s)58, belge no(b)2.

¹⁶ AŞS, No. 45, s.178, b.3, (Bedia Güvenç, *45 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin 101-200. Sayfalarının Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1107-1108/M.1696-1697.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş., 2015, s.119-120.

¹⁷ İsmail Erünsal, "Osmanlı Mahkemelerinde Şahitler: Şühûdü'l-'udûlden Şühûdü'l-hâle Geçiş." *Osmanlı Araştırmaları*, C.53, S.53, 2019, s.11.

¹⁸ AŞS, No.18, s.181, b.3

¹⁹ AŞS, No.51, s.62, b.3

²⁰ AŞS, No.17, s.41, b.3

²¹ AŞS, No.28, s.28, b.1

²² AŞS, No.28, s.28, b.3

bu husus ile ilgili Kenan'dan başka kimseden davacı olmadığını ifade etmiştir²³. Kenan adlı kölenin kendi husumetinden dolayı mı yoksa sahibi tarafından azmettirilerek mi bu suçu işlediği bilinmemektedir.

Meydana gelen darp olaylarının, saç yolma, yumruk atma, ısırma, tekmeleme, değnek vurma, taşla, kesici aletlerle (hançer, kılıç, bıçak) yaralama ve boğazını sıkma şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Örneğin 12 Mart 1684 (25 Rebiülahir 1095) tarihli dava tutanağında ise Meryem arazisinde çalıştığı esnada Musa Beşe adlı kişi yanına gelerek zina kastıyla Meryem'e saldırır ve boğazına yapışarak yere düşürünce kadın başından yaralanır. Meryem çevrede bulunan kimseler tarafından kurtarılır²⁴. Diğer bir örnekte 1 Temmuz 1698 (22 Zilhicce 1109) tarihli belgeye göre İbn-i Şeker mahallesi sakinlerinden Mehmed'in eşi Esmâ İbn-i Kôr Mahallesinden Hüseyin'in evinde iken Osman adlı kişi Esmâ'ya saldırır, hançer ile sol böğründen yaralayıp ve hançerin kabzasıyla sol çenesine vurarak Esmâ'nın dişini kırar²⁵.

Bir başka davada ise Mirhiman köyünden Cuma, annesine Cafer isimli bir kişinin küfrettiği ve dövdüğü gerekçesi ile Ayıntab Mirlivası Mehmed Beye şikâyetle bulunmuştur. Mehmet Bey Cafer'i 4-5 gün hapis tuttuktan sonra döverek Maraş'a sürgün etmiştir²⁶. Dava tutanağında Cafer'in hapis, sürgün, para cezası ve kendisine de şiddet uygulanması şeklinde cezalandırıldığı görülmektedir.

Kadınların, erkeklerin isteklerini yerine getirmemesi veya erkeklerin sarhoş olmaları gibi farklı gerekçeler ile şiddete maruz kaldıkları da görülmektedir. Mesela 1 Aralık 1646 (22 Şevval 1056) tarihli belgede Ehl-i Cefa Mahallesi sakinlerinden Yusuf ve Hasan isimli kardeşler mahkemeye müracaat etmişlerdir. Bu şahıslar valideleri Elif'in üvey babaları Ali tarafından bıçaklanarak yaralanması olayının araştırılmasını talep etmişlerdir. Yapılan araştırma neticesinde Elif'in kürekkemiğinin altında bıçak yarası olduğu anlaşılmıştır. Ali kendisine yemek vermediği için karısını bıçakladığını mahkemede itiraf etmiştir²⁷.

Her ne kadar darp suçu sadece erkekler tarafından kadınlara yönelik uygulanan bir fiil olmuş ise de nadirde olsa kadının başka bir kadına şiddet uyguladığı da görülmektedir. Örneğin 11 Mayıs 1666 (7 Zilkade 1076) tarihli belgede Alineccar Mahallesi sakinlerinden olan Safiye, Naib hamamında Fatma adlı kadın tarafından başına tas ile vurulmak suretiyle darp edilmiştir²⁸. Diğer bir örnekte Kozanlı Mahallesi sakinlerinden Mercan isimli kadın, 6 Haziran 1683 (10 Cemaziyelahir 1094) tarihinde, Cennet tarafından dişinin kırıldığı gerekçesiyle mahkemeye başvurmuştur. Cennet adlı kadın mahkemede olayı inkâr etmiş olsa da Himmet ve Abdurrahmân isimli şahitler sayesinde Mercan'ın iddiasının doğru olduğu anlaşılmıştır²⁹.

²³ AŞS, No.28, s.29, b.1

²⁴ AŞS, No.35, s.203, b.6. (Gülcan Baş, *35 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1094-1095/M.1682-1683 s.146-288)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep., 2018, s.199.

²⁵ AŞS, No. 49, s. 150, b. 1. (Betül Çiftçi, *49 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicili Değerlendirme ve Transkripsiyonu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş., s.237.

²⁶ AŞS, No. 20, s.74, b.2. (Mine Kartal, *20 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1060-1061/M.1650-1651 s.1-136)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2014, s. 209.

²⁷ AŞS, No.18, s.185, b.2

²⁸ AŞS., No. 28, s. 67, b.2

²⁹ AŞS, No. 35, s.91, b. 3. (Perihan Aksoy, *35 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1094-1095/M.1682-1683 s.1-145.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2018, s. 288.

Ayıntab'a ait mahkeme kayıtlarında erkeklerin kadınlar tarafından darp edildikleri olaylara da rastlanılmaktadır. Mesela 1659 (Şevval 1069) tarihli kayda göre, Kürkcüler Mahallesinden Mehmed, Sultan isimli kadın tarafından alınından taş ile vurulmak suretiyle yaralandığı iddiası ile Sultan'dan davacı olmuştur. Her ne kadar davalı sultan darp olayını inkâr etmiş olsa da Ali Çelebi ve Veli isimli şahısların şahitliği ile Sultan'ın Mehmed'i darp ettiği açığa kavuşmuştur³⁰.

1.2.Kadın Cinayetleri:

Mahkeme kayıtlarına göre şiddete maruz kalan kadınlardan bazılarının hayatta kalmalarına karşın bir kısmının ise hayatlarını kaybettikleri görülmektedir. Kasıtlı olarak bir kimseyi öldürmenin cezası kısâs olmasına rağmen şayet maktülün yakınları diyete razı olursa kısâstan vazgeçilebilmektedir³¹. Mesela 21 Aralık 1686 (5 Safer 1098) tarihli kayda göre, Levend taifesinden Sefer adlı kişi Ayıntab'ın Tilbaşar nahiyesine bağlı Bağaver köyüne misafirlik için gittiği evde Huri adlı kadına önce tecavüz etmiş daha sora boğarak öldürmüştür. Mahkemede kısâs uygulanarak Sefer'in katledilmesine karar verilmiştir³². Bazı kadın cinayetlerinde ise maktülün ailesi tarafından diyet talep edildiği görülmektedir. Mesela 11 Haziran 1651 (21 Cemaziyelahir 1061) tarihinde Akyol Mahallesi sakinlerinden Mehmed Beşe öldürülen annesi Abide'nin diyetinin ödenmesi için mahkemeye müracaat etmiştir³³. Yine başka bir belgede 20 Haziran 1699 tarihinde Kered köyü ahalisinden Osman ve eşi Nur hatun, kızları Teslime'nin eşi Monla Ali tarafından darp edilerek öldürülmesi sebebiyle katilden diyet ödemesini talep etmişlerdir³⁴.

Bazı belgelerde Katledilen kadının ailesinin diyet taleplerinin yerine getirildiği ve davanın düştüğü görülmektedir. Örneğin 1658 (Evahir-i Zilkade 1068) tarihli kayda göre, Tövbe Mahallesinde sakin iken katil edilen maktule Fatma'nın annesi kızını öldüren el-Hâc Musa'dan 50 guruş diyet bedelinin ödemesini talep etmiştir. Katil El-Hâc Musa'nın 50 guruş diyet borcunu ödemesi ile dava kapanmıştır³⁵.

Kasten bir kimseyi öldürmeye yönelik eylemler ölüm ile sonuçlanmamışsa bu tür fiillere tazir cezası ya da hâkimin takdirine göre farklı cezalar uygulandığını görmekteyiz. Örnek verecek olursak Elif adlı kadın kendisini boğazlayarak öldürmeye çalışan Kasım'ın bu suçu işlemeye kastettiğini mahkeme huzurunda ispat etmiştir³⁶.

Kadın cinayetlerinin çoğu kadının aile üyeleri arasından biri, kocası ya da eski kocası tarafından işlenmiştir. Olaylarda kullanılan suç aletleri ise hançer, ip, kılıç, tüfenk, balta, taş ve bıçak gibi aletler olup genelde vücudun göğüs ve baş bölgesi hedef alınarak kasıtlı davranılmıştır. Ayrıca el ile boğma, işkence veya darp ederek öldürme olaylarına da rastlanılmaktadır. Örneğin 25 Kasım 1618 (7 Zilhicce 1027) tarihli kayda göre, Cevizlice

³⁰ AŞS, No. 25, s.6, b.2. (Yunus Yıldırım, 25 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1067-1069/M.1657-1659), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2022, s.68.

³¹ Aydın, *Türk Hukuk Tarihi*, s.193.

³² AŞS, No. 36, s.15, b.1.

³³ AŞS, No.20, s.160, b.4. (Okan İlhan, 20 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1060-1061/M.1650-1651 s.137-270), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2015. s.74.

³⁴AŞS, No.50, s.28, b.1. (Özkan Atasoy, 50 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1110-1111/M.1698-1700.), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2022, s.67.

³⁵ AŞS, No. 25, s.151, b.2. (Yıldırım, 25 Numaralı Ayıntab ... s.383.

³⁶ AŞS, No.23, s.197, b.1.

Mahallesi sakinlerinden olan Mehmet Bey kız kardeşi Fatma'yı eniştesi Yusuf ile birlikte bazı kabahatlerinden dolayı boğarak öldürdüklerini ve keşif yapılmasını istediğini söyleyerek mahkemeye müracaat etmiştir. Keşif için Fatma'nın evine gidildiğinde kadının boğularak öldürüldüğü görülmüştür. Olay Yusuf'a sorulduğunda "ben bile boğdum" şeklinde cevap vermiştir³⁷. Diğer bir örnekte ise 22 Şubat 1689 (2 Cemazeyilevvel 1100) tarihinde Ayşe adlı azadlı cariyeye kocası Veli tarafından öldürülmüştür. Çukur mahallesinden Abdurrahman adlı kişi cariyesi Ayşe'nin defnedilmesi için izin talep etmiş ve Abdurrahman'a defin için izin verilmiştir³⁸.

Diğer yandan bazı katillerin işledikleri cinayetleri neden ve nasıl işlediklerini ayrıntılı bir şekilde anlattıkları, bazen de bizzat mahkemeye giderek keşif yapılmasını talep ettikleri görülmektedir. Mesela Orul köyü ahalisinden Zühre, kardeşi Mehmed tarafından öldürülmüş ve Zühre'nin babası İbrahim tarafından olay mahkemeye intikal ettirilmişdir. 1658 (Evahir-i Rebiülahir 1068) tarihli dava tutanağında Zühre ve Osman arasında namahrem ilişki bulunmasını gerekçe gösteren Mehmed'in, kardeşi Zühre'yi yay kirışı ile boğarak katlettiğini açıkça itiraf ettiği görülmektedir³⁹. Bu olayda Mehmed'in itirafının dışında ayrıca dikkat edilmesi gereken diğer bir husus da İbrahim'in kızı Zühre'nin katledilmesi olayı ile ilgili kimseden şikayetçi olmaması ve diyet talep etmemiş olmasıdır. Burada diğer pek çok olay gibi dikkat çeken husus cinayetin evin erkek çocuğu tarafından üstlenilmesi ve diğer aile fertlerinin katilden davacı olmamasıdır. Kadınların zina gerekçesi ile namus cinayetlerine kurban edildikleri ve bunun bizzat erkek kardeşleri, babaları veya kocaları tarafından işlendiği anlaşılmaktadır⁴⁰. 27 Mayıs 1655 (21 Receb 1065)'te, Başalmış adlı şahıs, Ali ile namahrem ilişkileri olduğu gerekçesiyle kız kardeşi Döne'yi Ali'nin kapısının önünde hançer ile nasıl öldürdüğünü açıkça anlatmıştır⁴¹. Başka bir dava tutanağında ise 29 Eylül 1667 (10 Rebiülahir 1078) tarihinde Çukur mahallesi sakinlerinden Kamer hatunun, oğlu Recep'in kesici alet kullanarak kızı Huri'yi öldürdüğü gerekçesiyle mahkemeye müracaat ettiği görülmektedir. Kadı tarafından keşif için Mevlâna Mehmed Efendi ve Murad Bey görevlendirilmiştir. Görevliler Kamer hatunun evine vardıklarında Huri'nin boğazından kesilerek katl edildiğini tespit etmişlerdir. Ayrıca maktulün kız kardeşi İsmihan' da Huri'nin erkek kardeşleri olan Recep tarafından öldürüldüğünü doğrulamıştır. Bu olayda Kamer ve İsmihan hiç kimseden şikâyetçi olmamış ve diyet talep etmemişlerdir⁴². Verilen örneklerde görüldüğü gibi katledilen kadınların birçoğu namahrem ilişki yaşadıkları gerekçesi ile erkek kardeşleri tarafından töre cinayetine kurban edilmişlerdir.

Her ne kadar öldürülen kadınların failleri belli olsa da nadir de olsa faili meçhul kadın cinayetlerinin bulunduğu da görülmektedir. 27 Nisan 1692 (10 Şaban 1103) tarihli kayda göre, Orul köyü sakinelerinden olan Fatıma başının sol tarafından taş ile vurularak katledilmiştir. Olay maktulenin oğulları ve kocasına sorulduğunda Biretü'l-fırat yeniçerilerinin sefer-i hümâyuna giderken köye konmak amacıyla köylü ile mücadele sırasında olayın meydana geldiğini ifade etmişlerdir. Ancak kadını kimin vurduğu bilinmediğinden dolayı ailesi köy

³⁷ AŞS, No. 12, s.162, b. 3. (Melahat Arıkan, *12 Numaralı Ayıntab Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1027-1028/M.1618-1619 s.105-204)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2017, s.142.

³⁸ AŞS, No.38, s.165, b.2

³⁹ AŞS, No.25, s.89, b.1.(Yıldırım, *25 Numaralı Ayıntab ... s.232*.

⁴⁰ Havva Selçuk, "Kadına Uygulanan Şiddetin Osmanlı Mahkeme Tutanaklarına Yansımaları", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.1, S.1, 2013, s.119.

⁴¹ AŞS, No.24, s.136, b.2. (Zeynep Söylemez, *24 Numaralı Ayıntab Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1064-1065/M.1654-1655)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2021, s. 294.

⁴² AŞS, No.28, s.112, b.1

ahalisinden dem ve diyet hususunda şikâyetçi olmamıştır⁴³. Başka bir örnek ise 27 Temmuz 1692 (13 Zilkade 1103) tarihinde Ehl-i Cefa Mahallesinden Fatıma adlı kadının kızı Dursune'nin öldürülmesi olayıdır. Mahkeme kaydına göre Dursune çeşmede işlerini gördüğü esnada su almak için musluğa yönelen başka bir şahsın tüfeğinin kazaen ateşlenmesi üzerine vefat etmiştir. Fatma kızının sağ memesi üzerinden sekiz yerden yaralandığını beyan etmiştir. Bu olayın faileri bulunamamıştır⁴⁴.

2.Cinsel Suçlar ve Cezai Yaptırımları:

Cinsel suçların büyük çoğunluğunu oluşturan zina sözlükte meşru olmayan cinsel ilişki olarak tanımlanır. Zina şeytana uyanların yapacağı işler olarak nitelendirilerek kesin bir dille kınanan ve yasaklanan işlerin başında gelmektedir⁴⁵. İslam hukukunda bu suçun cezai karşılığı recm⁴⁶ olarak bilinir. Recm cezasının uygulanabilmesi için suçlunun ihsan sıfatına sahip bulunması, sözlük anlamıyla erkeğin “muhsan”, kadının “muhsana” olması şartı aranır. Muhsan ve muhsana sözlükte iffetini bizzat kendi koruyan anlamına gelmektedir⁴⁷. Ayrıca Zinakârlar için kişinin medeni durumu göz önüne alınarak, recm dışında celde⁴⁸, sürgün, değnek, para cezası ve hapis cezalarından birisi veya birkaçı uygulanabilir. Bu suçu işleyen hür ve bekâr bir erkek ise 100 değnek vurulur veya sürgün edilir. Eğer evli bir erkek ise recm ile cezalandırılır⁴⁹. Kadın için sürgün cezası farklılık arz eder, zira zina eden bekâr kadın, sürgün edilmez sadece 100 değnek ile cezalandırılır. Zina eden evli kadın ise recm ile cezalandırılır⁵⁰.

Osmanlı örfi hukukunda zina suçu hakkında çıkarılan ilk yazılı kanun Fatih'in kanunnâmesi olarak bilinmektedir. Onu takip eden dönemlerde II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim kanunnâmelerinde de bu suça yer verilmiştir. Suçun içerik ve cezai yaptırımlarına bakıldığında örfi ve şer'i hukukun birbiri ile çakışmadıkları aksine birbirlerini destekler nitelikte oldukları görülmektedir⁵¹.

Cinsel suçlara değinmiş iken Livata ve Sihâk adlı ilişki türlerine de değinmek yerinde olacaktır. Livata kelime anlamını Lut Kavminden almıştır. Erkekler arası eşcinsel ilişki anlamına gelmekte olup bu tür cinsel birliktelikler İslam hukukunda şiddetle kınanarak yasaklanmıştır⁵². Sihâk ise kelime manası ile iki kadın arasındaki cinsel ilişki anlamına gelir. Ahlâka aykırı ve aile düzenini bozan fiillerden olan sihâkın haram olduğu konusunda fakihler arasında fikir birliği bulunmaktadır. Sihâk Sünnî ve Sünnî olmayan fıkıh mezheplerine göre ta'zîr cezası gerektiren bir suçtur. Bu cezanın İslâm hukuk tarihindeki uygulamaları elli sopa, yüz sopa, sürgün vb. şekillerde olmuştur. Ayrıca bu suçu işleyen kişilerin şahitlikleri de

⁴³ AŞS, No.41, s.48, b.1. (Makbule Demir Kutval, *41 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1102-1104/M.1690-1693.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2018, s. 104).

⁴⁴ AŞS, No.41, s.86, b.1. (Kutval, *41 Numaralı Ayıntab ...*, s.202).

⁴⁵ Hüseyin Esen, “Zina”, *DİA*, C.44, İstanbul 2013, s. 444-445.

⁴⁶ Recm: zina eden evli veya dul kişilerin taşlanarak öldürülmesidir. Fuat Karabulut, "Recm Cezasının Hz. Peygamber'in Uygulamaları Işığında Değerlendirilmesi", *EKEV Akademi Dergisi*, C.25, S.50, 2012, s.91.

⁴⁷ Şamil Dağcı, “İhsan”, *DİA*, C.21, İstanbul 2000, s.546.

⁴⁸ Celde: Zina suçunu işleyen kişinin kırbaçlanarak cezalandırılmasıdır. Kırbaç vurulurken bu suçu işleyen kimsenin bedeninde yara açmamaya dikkat edildiğinden dolayı vücudun aynı bölgelerine değil farklı bölgelere vurulur. Özgür, Mustafa, "İslam Ceza Hukukunda Celde Cezasının İnfazında Kullanılacak Alet ve Uygulanışı Üzerine Bir İnceleme", *Amasya İlahiyat Dergisi*, C.12, S.12,2019, s.431.

⁴⁹ Murat Çelikdemir- Mustafa Demir, “18. Yüzyılda Ayıntab'da Suç ve Ceza”, *Gaziantep Üniversitesi Ayıntab Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.1, (2018), s.30.

⁵⁰ Nevin Ünal Özkorkut, "İslam Ceza Hukukunda Kadın", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.56, S.2, 2007, s.91.

⁵¹ Ömer Menekşe, "Osmanlı'da Zina Cezası Olarak Recm." *Marife*, C.3, S.2, 2003, s.12.

⁵² M. Kamil Yaşaroğlu, “Livata”, *DİA*, C.27, Ankara 2003, s.198-200.

kabul edilmemektedir⁵³.

2.1.Tecavüz Olayları:

Tecavüz suçu İslam hukukunda ayrı bir suç olarak nitelendirilmeden zina suçu içinde yer almıştır. Bu suçun cezai karşılığı had şeklinde belirlenmiştir⁵⁴. Belgelerde cinsel saldırı olaylarında çoğu zaman fail ya da failer üzerine atılı suçlamaları kabul etmezken nadir de olsa şüphelilerin suçlarını itiraf ettikleri de görülmektedir. Mesela Ayıntab'ın Çarpın köyü ahalisinden Ayşe adlı kadın kendisine Mustafa'nın tecavüz ederek bekaretini bozduğu gerekçesiyle mahkemeye müracaat etmiştir. Mahkemede Mustafa, tecavüz olayını gerçekleştirdiğini itiraf etmiştir⁵⁵. Yine 1655 (Evasıt-ı Safer 1065)'te Tilbaşar nâhiyesi ahalisinden Mehmed, kızı Ayşe'ye tecavüz eden Bahadırlı cemaatinden Hüseyin isimli şahıstan davacı olmuştur. Mehmet Bey ifadesinde kendisi evde bulunmadığı esnada Hüseyin'in su istemek için evine girdiğini ve evde yalnız bulunan kızı Ayşe'ye tecavüz ettiğini beyan etmiştir. Hüseyin mahkeme huzurunda Ayşe'ye tecavüz ederek bekaretini bozduğunu itiraf etmiştir⁵⁶.

Tecavüz olayları yer bakımından kadının odasına, evine zorla girilerek, yolda ya da tarlasında bir yerden bir yere giderken zorla alıkonulması şeklinde gerçekleşmiştir. Ayrıca meydana gelen tecavüz olaylarında failer yaptıkları eylemin sonuçlarının ağır olacağını bildikleri için suçlamaları inkâr etmişlerdir. 1683 (Evasıt-ı Şaban 1094) tarihinde, Şehreküstü Mahallesi sakinlerinden Miyase adlı kadın komşusu olan Mehmed'in kendisine cinsel saldırıda bulunduğu gerekçesiyle mahkemeye müracaat etmiştir. Miyase, su almak için Mehmed'in evine gittiğinde Mehmed'in kendisine cinsel saldırıda bulunduğunu ve arbede esnasında üzerindeki kıyafetlerinin yırtıldığını hatta bir parça giysisinin ve çizmesinin şüphelinin evinde kaldığını iddia etmiştir. Fakat Mehmed adlı şahıs, Miyase 'ye saldırdığını inkâr etmiştir. Dava sürecinde Miyase iddiasını ispat edemediği için davadan menedilmiştir⁵⁷. Diğer bir örnekte ise 20 Ağustos 1697 (2 Safer 1109) tarihinde Tarla-yı Cedid Mahallesi sakinlerinden Meryem, Mehmet tarafından tecavüze uğradığı iddiasıyla mahkemeye başvurmuştur. Meryem, Mehmed'in kendisini kaçıracak evine götürdüğünü, tecavüz edip 3 gün hapis tuttuğunu iddia etmiştir. Fakat Mehmet üzerine atılı suçu kabul etmemiştir. Durumu mahalle sakinlerine sorulduğunda kendi halinde biri olduğu ve birkaç senedir ikametine dahi gelmediği anlaşılmıştır⁵⁸.

Bazı davalarda tecavüz veya istismar olaylarında erkeğin ceza almamak için kadını nikahına almayı teklif etmesinin bir kaçış yolu olarak tercih edildiği görülmektedir. Mesela, 1682 (Evail-i Zilhicce 1093) tarihinde Ayıntab'ın Güçüğe köyünde Rabia, Ömer adlı kişiden kızı Fatma'yı ıssız bir yere götürerek ona tecavüz etme gerekçesiyle davacı olmuştur. Ömer mahkemede Fatma'ya tecavüz ettiğini inkâr eder. Bunun üzerine şahitler, Ömer'in Fatma'ya tecavüz ettiğini ve kendisini nikâhına alacağını söylediği hususunda şahitlik ederler⁵⁹.

İncelenen dava tutanakları arasında çocuğun cinsel istismarı olayına da rastlanılmıştır. Şöyle ki 14 Temmuz 1618 (21 Receb 1027) tarihinde Ali Neccar Mahallesi sakinlerinden Ali

⁵³ Salim Ögüt, "Sihâk ", *DİA*, C.37, İstanbul 2009, s.169.

⁵⁴ Belkıs Konan, "Osmanlı Hukukunda Tecavüz Suçu", *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, C.29, S.29, 2011, s.152.

⁵⁵ AŞS, No.51, s.12, b.1.

⁵⁶ AŞS, No.24, s.69, b.2. (Söylemez, 24 Numaralı Ayıntab ... , s. 165.

⁵⁷ AŞS, No. 35, s.110, b.1. (Aksoy, 35 Numaralı Ayıntab ... s.350.

⁵⁸ AŞS, No.47, s.187, b.1. (Bahar Candan, 47 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1108-1109/ s.126-267.), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2018, s. 141.

⁵⁹ AŞS, No. 35, s.2, b.1. (Aksoy, 35 Numaralı Ayıntab ... s.12.

Dursun adlı şahıs 3 yaşındaki kızının bekaretinin Döndü adlı kadın tarafından parmak sokulmak suretiyle bozulduğunu iddia ederek mahkemeye başvurmuştur. Döndü ise iddiayı reddedip kızın bekâretinin Ayşe adlı kadın tarafından oklava ile bozulduğunu iddia eder. Ancak Ayşe’de üzerine atılan suçlamayı kabul etmez ve olayı inkâr eder⁶⁰. Bu olayda suçlunun bulunup bulunmadığı ve davanın nasıl sonuçlandığı bilinmemektedir.

Eşinden boşandıktan sonra dahi eski kocası tarafından ısrarlı takibe ve tacize uğrayan kadın için hâkimin uyarı ve tenbih şeklinde tazir cezasını uyguladığı anlaşılmaktadır. Mesela 1683 (Evasıt-ı Ramazan 1094) tarihinde, Tarla-yı Cedid Mahallesi sakinlerinden Elif, boşandığı kocası tarafından taciz edildiği gerekçesiyle mahkemeye başvurmuştur. Mahkemede eski eşini taciz etmeye devam eden Ali uyarılmıştır⁶¹.

Kadınların kaçırılma olaylarını da belgelerde görmek mümkündür. Örneğin Cevizlice Mahallesi sakinlerinden Ümmü yolda giderken, Şehreküstü mahallesinden Süleyman Bey tarafından taciz edildiğini iddia ederek mahkemeye müracaat etmiştir. Ümmü yolda yürürken Süleyman Bey’in sarhoş olduğunu ve kendisini kucaklayarak sarkıntılık ettiğini beyan etmiştir. Süleyman Bey olayı inkâr etmiştir. Hüseyin, Nâfile ve Amine adlı kişiler bu olaya şahitlik ederek Ümmü’nün iddialarını doğrulamışlardır⁶².

Evlenme sözü ile kandırılarak zor durumda bırakılan kadınların mahkemede hak arama mücadeleleri de görülmektedir. Örneğin Kürkcuyan Mahallesi sakinlerinden Kayalı isimli kadın evlilik vaadi ile kandırılarak bekaretinin bozulduğu gerekçesi ile 1659 (Evail-i Safer 1069) tarihinde mahkemeye müracaat etmiştir. Kayalı, Kastel Mahallesi sakinlerinden Durmuş isimli şahsın kendisine evlenme sözü verdiğini ve zina eylediklerini iddia etmiştir. Fakat Durmuş bu iddiayı mahkemede inkâr etmiştir. İddiasını ispat edemeyen Kayalı’ya hadd-i zinâ kararı verilmiştir⁶³. Yine Akyol mahallesinde sakin olan Elif, İbrahim tarafından kendisine nikah sözü verildiğini ve bu söze mukabil cinsel münasebetlerinin olduğu gerekçesiyle 1654 (Evasıt-ı Zilhicce 1064) tarihinde mahkemeye başvurmuştur. İbrahim’in bu durumu inkâr etmesi üzerine mahkeme İbrahim’in ahlaki durumunun mahalleliden sorulmasını istemiştir. Şahitler ve mahalle sakinlerinin İbrahim’in kendi halinde biri olduğunu söylemeleri üzerine Elif davadan men edilmiştir⁶⁴.

Bazı kadınların bakire olduklarına dair beden muayenesi yaptırmak durumunda kaldıkları görülmektedir. Mesela Cevizlice Mahallesi sakinlerinden Sultan ve Zemzem isimli kişilerin bekaretlerine zarar geldiği söylentileri olmuştur. Sultan ve Zemzem’i muayene edilerek bekaretlerine herhangi bir zarar gelmediği anlaşılmıştır⁶⁵.

Kadınlara bakire olup olmadıkları konusunda da bir baskının ve diretmenin yapıldığı ve bu hususta kadınların cinsel ve psikolojik şiddete maruz kaldıklarından söz edilebilir. Belgelerde görülen olaylardan, bakireliğin erkeğin kadını boşaması için bir sebep olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin 14 Nisan 1619 (28 Rebiülahir 1028) tarihli kayda göre, Kayser Mahallesinden Mehmed Ali’nin bakire olmadığı ve bebek düşürdüğü iddiasıyla eşi olan

⁶⁰ AŞS, No. 12, s. 67, b.1. A. Aybüke Yücel, (2022), *12 Numaralı Ayıntab Şer’iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1027-1028/M.1618-1619 s.1-104)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2022, s. 139.

⁶¹ AŞS, No.35, s.122, b.4.(Aksoy, *35 Numaralı Ayıntab ... s.389*).

⁶² AŞS, No.27, s.162, b.2.(Büşra Canpolat, *27 Numaralı Ayıntab Şer’iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1076-1077/M.1666-1667)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2021, s.116.

⁶³ AŞS, No.25, s.166, b.2. (Yıldırım, *25 Numaralı Ayıntab... s.419-420*).

⁶⁴ AŞS, No.24, s. 33, b.2. (Söylemez, Zeynep, *24 Numaralı Ayıntab ... s. 98-99*).

⁶⁵ AŞS, No.27, s.124, b.2. (Canpolat, *27 Numaralı Ayıntab ... s. 43*).

Müslime'yi boşadıktan sonra tekrar eş olarak geri aldığı dava tutanaklarından anlaşılmaktadır⁶⁶. Bu dava hususunda aslında 10 Mart 1619 (23 Rebiülahir 1028) tarihinde bu iki kişi hakkında bir zina davası açıldığı görülmektedir. Mahkemede Müslime, evlenmeden önce Mehmet Ali ile zina ettiklerini ve 15 günlük bir bebek düşürdüğünü söylemiştir. Fakat Mehmed Ali Müslime'nin söylediklerini kabul etmeyerek zina olayını inkâr etmiştir. Dava sonucunda şahitler Mehmed Ali'nin sürekli Müslimelerin evine girip çıktığını gördüklerini söyleyerek Müslime'nin iddiasını doğrulamışlardır⁶⁷.

3. Ekonomik Şiddet Olayları:

Ekonomik şiddet genellikle kadınların maddi olarak başka kişilere muhtaç olması sonucu ortaya çıkan olaylardır. Bu şiddete maruz kalan kadınlar buldukları ortamda kalmaya mecbur bırakılmış ve bu durum diğer şiddet türlerinin de uygulanmasını tetiklemiştir⁶⁸. Dava tutanaklarında kadınların çoğunlukla ekonomik haklarının gasp edildiği ve yaygın olarak hırsızlık olaylarına maruz kaldıkları görülmektedir.

3.1. Gasp ve Hırsızlık Olayları:

Gasp suçu bir kimsenin malı üzerinde bulunan fiili hâkimiyetini zapt etme veya yok etme şeklinde gerçekleşir⁶⁹. Gasp suçunun karşılığı had cezası olarak verilmektedir⁷⁰. Bu suçun kadına karşı gerçekleştirildiği durumlara özellikle miras davalarında rastlanıldığı görülmektedir. Kadına kalan mirasa el koyarak kadının hakkını gasp etme olayına belgelerde sıkça rastlanılmaktadır. Mesela Zeynep babasından kalan mülkünün Cuma tarafından zapt edildiği gerekçesiyle 1682 (Evahir-i Rebiülevvel 1094) tarihinde mahkemeye başvurmuştur. Dava sonucunda mülkün Zeynep'e teslimine karar verilmiştir⁷¹. Ayrıca çoğu belgede gasp suçunun darp ile birlikte gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Örneğin 12 Ocak 1667 (16 Receb 1077) tarihinde Alineccar Mahallesi sakinlerinden olan Sultan isimli kadın gasp edildiği gerekçesi ile mahkemeye müracaat etmiştir. Mahkemede Sultan'ın vekili, Eblehan çarşısında Sultan'ın hançer kabzası ile başından yaralandığını, kulağındaki küpe ile parmağındaki yüzüğünün zorla gasp edildiğini iddia ederek olayın araştırılmasını talep etmiştir. Olayın doğruluğu şahitler tarafından teyit edilmiştir⁷².

İslam hukukunda hırsızlık, akli başında ve ergen bir kimsenin, başkasına ait ve muhafaza altında bulunan bir malı, mülk edinmek maksadıyla, gizlice almasıdır. İslam hukukunda bu suçun cezai karşılığı had cezası olup⁷³ Osmanlı hukukunda genellikle bu suça ta'zir cezası verilmiştir⁷⁴. Mahkeme tutanaklarında hırsızlık suçunun "sirkat" kelimesi ile ifade

⁶⁶ AŞS, No. 12, s. 261, b.2. (Elif Kılıç, *12 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1027-1028/M.1618-1619 s.205-304)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2022, s. 113.

⁶⁷ AŞS, No. 12, s. 255, b. 1. (Kılıç, *12 Numaralı Ayıntab ...*, s.102-103.

⁶⁸ Veda Bilican Gökkaya, "Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.12, S.2, 2011, s.104.

⁶⁹ Buket Eğitmen, Enver Çakar, "17. Yüzyılın İkinci Yarısında Konya'da Kadına Yönelik Şiddet Olayları", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.34, S.3, 2024, s.1611.

⁷⁰ Yasemin Baba, "Klasik Dönem Osmanlı Hukukunda Hırsızlık Suçunun Hüküm ve Sonuçları", *Journal of Istanbul University Law Faculty*, C.71, S.1, 2013, s. 80.

⁷¹ AŞS, No.35, s.56, b. 4. (Aksoy, *35 Numaralı Ayıntab ...* s.177-178.

⁷² AŞS, No.28, s.12, b.1

⁷³ Ömer Menekşe, "XVII ve XVIII Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Hırsızlık Suçu ve Cezası" (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, İslam Hukuku Bilim Dalı, Marmara 1998, s.21.

⁷⁴ Gül Hanım Gökaş Cengiz, "19. Yüzyılın Osmanlı Devleti'nde Kadın Hırsızlar", *Selçuk Türkiyat*, C.58, 2023, s.329.

edildiği görülmektedir. Bazı olayların failleri belirlenemezken bazı olaylarda ise failler tespit edilerek gereğinin mahkemece yapıldığı anlaşılmaktadır. Hırsızlık olaylarında kadınların sadece yabancı kimseler değil kendi aile üyeleri tarafından da eşyalarının çalınarak mağdur edildikleri görülmektedir. 10 Haziran 1696 (9 Zilkade 1107) tarihli dava tutanağında, Çukur Mahallesi sakinlerinden Esmâ adlı kadın evine giren eşyalarını çalan oğlu Mehmed’ den davacı olmuştur. Mehmed annesinin evine girerek hırsızlık yaptığını mahkemede itiraf etmiştir. Mehmed’in çaldığı bir adet altın toka, dört adet bilezik, üç şerifi altın ve bir adet mercan tesbihi annesine geri teslim etmesi ile dava sonuçlanmıştır⁷⁵. 21 Haziran 1696 (20 Zilkade 1107) tarihli belgede ise, Orul köyü ahalisinden Ayşe hatun evine girerek hırsızlık yapan, Ömer adlı kişiden şikayetçi olmuştur. Ayşe hatun üç top kumaş, dört buçuk batman iplik, altı semenlik bulgur, bir batman yağ, dört batman un, bir kaftan, bir tülend çalındığını beyan etmiştir. Davada Ömer çaldığı malzemeleri Ayşe’ye aynen teslim etmiştir⁷⁶.

3.2. Mehir ve Nafakaya Muhtaç Bırakma:

Aile kurumunun sona ermesi boşanmanın gerçekleşmesine bağlıdır. İslam hukuku çerçevesinde boşanma 3 şekilde gerçekleşmektedir. Bunlardan birincisi kadının bazı haklarından feragat etmek suretiyle karşılıklı anlaşarak muhâla boşanmasıdır. İkincisi evliliğin belli sebeplerle kâdı kararıyla sona erdirilmesidir ki buna tefrik boşanma denilmektedir. Üçüncüsü ise kocanın tek taraflı iradesiyle herhangi bir sebep göstermeksizin ve kocanın karısının rızasını aramaksızın evliliği sonlandırması talâk boşanmadır. Talâk boşanma koca iradesinde olup kocanın üç defa boş ol demesi yeterlidir. Bu tür boşanmalarda mahkemeye müracaat edilmesine gerek yoktur. Ayrıca koca talak iradesini, herhangi bir şarta veya vadeye bağlayabilir. Örneğin Alineccar Mahallesi sakinlerinden olan Mustafa isimli şahıs öfke ile “*Eğer Monla Hanefi’nin eşiğinden girersem eşim benden boş olsun*” şeklinde şart koymuştur. Esmâ kocasının Hanefi’nin evine girip çıktığını ve bu sebeple boşandıklarını beyan ederek 1696 (Evail-i Ramazan 1107) tarihinde mahkemeye müracaat etmiştir. Dava sonucunda şahitler Mustafa’nın, Hanefi’nin evine girip çıktığını gördüklerini beyan etmişlerdir. Şart gerçekleştiği için boşanma gerçekleşmiş ve Mustafa davadan menedilmiştir⁷⁷.

Mehir, evlilik esnasında kadına ödenen mal veya paradır⁷⁸. Mehir kadının evlenme yolu ile elde ettiği bir alacak hakkı olup ödeme şekli yönünden taraflar bazı anlaşmalar yapabilmektedir⁷⁹. Ödeme zamanına göre iki çeşit mehir vardır. Bunlardan birincisi mehr-i muaccel, kadının kocasının evine gitmeden yani nikah gerçekleşmeden önce aldığı mehirdir. Kadın mehr-i muaccel ödemesini almadığı takdirde henüz evlilik gerçekleşmediği için kocasının evine gitmeme hakkına sahiptir. İkincisi ise mehr-i müeccel, ödenmesi sonraya bırakılan mehirdir⁸⁰. Evlilik gerçekleşmiş fakat kadının mehrinin tamamı veya bir kısmı ödenmemiş ise kadın Mehr-i müeccel hakkının ödenmesi talebiyle mahkemeye başvurabilir. Mehr-i müeccel isteme örnekleri çoğunlukla tereke kayıtlarında veya boşanma davalarında görülmektedir.

Mehir borcu bulunan erkeklerin vefat etmesi durumunda kadınlar ölen erkeğin

⁷⁵AŞŞ, No.45, s.135, b.3. (Güvenç, *45 Numaralı Ayıntab ... s. 58*.)

⁷⁶AŞŞ, No.45, s.143, b.3. (Güvenç, *45 Numaralı Ayıntab ... s. 70*.)

⁷⁷AŞŞ, No.45, s.88, b.1.(Ahmet Yarşı, *45 Numaralı Ayıntab Şer’iyye Sicilinin İlk Yüz Sayfası Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1107/M.1696)*), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis, 2014, s. 219-220.

⁷⁸M.Akif Aydın, “Mehir”, DİA, C.28, Ankara 2003, s.389.

⁷⁹Kıvrım, İsmail, Osmanlı Döneminde Ayntâb’da Sâlihâ-tı Nisvan,(Hayır Sahibi Kadınlar), Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınlar-13, 1.Baskı, Ankara 2017, s.42.

⁸⁰Şükrü Şirin, “İslam Hukukunda Mehr Davaları”, Marife Dini Araştırmalar Dergisi, C.15, S.2, (2015), s. 304.

terekesinden mehir borcunun ödenmesini talep edebilmekteydi. Örneğin 1692 (Evasıt-ı Şevval 1103) tarihli belgede Kanalcı Mahallesi sakinlerinden olan Ayşe vefat eden kocası Mehmed'in terakesinden mehir borcunun kendisine ödenmesini mahkemeden talep etmiştir. Ancak küçük çocukların vasisi Hüseyin'in inkârı üzerine, Hacı Mustafa ve Abdurrahman adlı kişilerde Ayşe'nin mehirinin bir kısmının ödenerek geriye 15 guruş alacağına şahitlik etmişlerdir. Dava sonucunda müteveffa Mehmed'in terakesinden Ayşe'ye 15 guruş ödeme yapılmasına karar verilmiştir⁸¹. Ekonomik şiddet türlerinden en yaygın olanı ise kadını mehir ve nafakaya muhtaç bırakmak olmuştur. Erkeğin boşadığı kadını cezalandırma maksatlı kadınla ilgilenmediği, nafaka ve mehir ödemelerini yapmadığı görülmektedir. Mesela 1693 (Evail-i Cemaziyelevvel 1104)'te Akyol Mahallesi sakinlerinden olan Emine boşandığı eşi Ömer'den 30 guruş mehir hakkının bulunduğunu iddia etmiştir. Ömer mehir borcunu ödemediğini iddia etmesine rağmen bunu teyit ettirecek şahit gösterememiştir. Dava sonucunda haksız bulunan Ömer'in mehir ve nafaka borcunu ödemesine karar verilmiştir⁸².

Kocasının uzak diyarlara gitmesinden dolayı geçim sıkıntısı yaşayan ve çocuklarına dahi bakmakta zorlanan kadınlar mahkemeden nafaka talebinde bulunmuşlardır. Diğer dava tutanaklarında görüldüğü gibi bu davaların çoğunda mahkemece kadınların mağduriyetleri giderilmeye çalışılmıştır. Eyüb Mahallesinden Fatma adlı kadın eşi Mehmed'in kendisini nafakasız bırakıp başka diyara gittiğini iddia ederek kendisine nafaka bağlanması talebiyle 17 Temmuz 1684 (4 Şaban 1095) 'te mahkemeye başvurmuştur. Dava sonucunda Fatma'ya günlük 4 akçe nafaka ödemesi yapılmasına karar verilmiştir⁸³.

Dava tutanaklarından bazı kadınların boşanmak için mehİrinden feragat ederek anlaşmalı boşandıkları görülmektedir. Kadınların boşanırken hakları olan mehirlerinden vazgeçmeleri onların eşleri veya diğer aile fertleri ile sorun yaşadıklarını ve bir an önce ayrılmak istedikleri hususunu düşündürmektedir. 1 Temmuz 1692 (16 Şevval 1103)'de Sengitavil Mahallesinden Emine adlı kadın, kocası El-Hac Mehmed'den anlaşmalı boşanarak mehir hakkından feragat etmiştir⁸⁴. 18 Temmuz 1692 (4 Zilkade 1103) tarihli belgede, Kürtünciyân Mahallesinden Emine de kocası Hüseyin ile anlaşmazlık yaşadığını ve boşanmak istediğini söylemiştir. Mahkemede Emine kocasından ayrılmak için 25 guruş mehir hakkından feragat etmiştir⁸⁵.

4. Psikolojik Şiddet Olayları:

Psikolojik şiddet, kadını cinsiyeti ve naifliği sebebiyle güçsüz görme, küçük düşürücü ithamlarda bulunma, iftirada bulunma, lakap takma, tehdit ve hakaret içerikli söylemlerde bulunma, istemediği şeyleri yapmaya zorlama, surat asma, emir yağdırma, fikirlerini önemsememe, kariyerine ve kişisel gelişimine engel olma gibi birçok davranışı içermektedir. Bu şiddet türü belki kadının fiziki görünüşüyle tespit edilemez ancak akıl ve ruh sağlığına büyük zarar verir⁸⁶. Dava tutanaklarında bazı kadınların küçük yaşta vasileri tarafından zorla evlendirildikleri, tehdit edildikleri, küfür ve iftiralara maruz kaldıkları, sosyal hayatın gerisinde bırakıldıkları anlaşılmaktadır. İncelenen belgelere göre Osmanlı toplumunda kadınların baskıcı

⁸¹ AŞS, No.41, s.70, b.1. (Kutval, Makbule Demir, 41 Numaralı Ayıntab ... s.159.

⁸² AŞS, No. 40, s.197, b.3

⁸³ AŞS, No.35, s.258, b.4.(Baş, 35 Numaralı Ayıntab ... s.336-337.

⁸⁴ AŞS, No.41, s.71, b.3. (Kutval, 41 Numaralı Ayıntab ... s. 163.

⁸⁵ AŞS, No.41, s.82, b.3. (Kutval, 41 Numaralı Ayıntab ... s.192.

⁸⁶ İbrahim Aktaş- Zeki Uyanık, "Kadına Yönelik Şiddet." *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, C.6, S.1, 2016, s.38.

bir çerçeve içinde yaşadıkları görülmektedir⁸⁷.

4.1. İftira (Kazf) Olayları:

İftira bir kimse hakkında yalan söyleme veya uydurma anlamına gelmektedir⁸⁸. Bir kimsenin iftiraya uğraması onu psikolojik olarak yıpratmakta, rencide olmasına, acı ve keder duymasına sebep olmaktadır. İslam hukukunda iffetli bir kimseye zina yaptığı gerekçesi ile iftara atma suçuna “kazf” denilmektedir. Bu cezanın karşılığı had cezası olarak verilmektedir⁸⁹. Bazı belgelerde kadınlara zina suçu işlediklerine dair iftira atıldığı görülmektedir. Mesela 24 Aralık 1618 (6 Muharrem 1028) tarihli belgede, Kayser Mahallesinden Nur Hatun hakkında çıkan dedikoduların doğru olup olmadığı mahkemede araştırılmıştır. Mahalle ahalisine Nur Hatunun durumu sorulduğunda mahalle sakinleri Nur Hatunun kendi halinde ve iyi bir kadın olduğuna şahitlik etmişlerdir⁹⁰. Diğer bir örnekte ise Nisan 1658 (Evail-i Receb 1068)’de Şeyh Cami civarı sakinlerinden Esmâ adlı kadın kendisine iftira edildiği ve rencide olduğu gerekçesiyle mahkemeye müracaat ederek halinin araştırılmasını istemiştir. Mahalle sakinlerine Esmâ’nın ahlaki açıdan hali sorulduğunda kendi halinde bir kadın olduğu anlaşılmıştır⁹¹. İncelenen dava tutanaklarında bir kimsenin ahlaki durumunun mahalle sakinlerine sorulması mahkemece verilen kararlarda Ayıntab’da mahalle kültürünün önem arz ettiğini göstermektedir⁹².

4.2. Küçük Yaşta ve Zorla Evlendirme Vakaları:

İslâm hukuku evlenme için bir yaş sınırı getirmediği için, bazı aileler çocuklarını küçük yaşta evlendirmişlerdir. Çocukların küçük yaşta velileri tarafından evlendirilmesi bir hâkimiyet hakkı değil, küçükleri korumak için tanınmış bir himaye yetkisi olarak kabul edilmekteydi⁹³.

Bulûğ, terim anlamıyla çocuğun cinsî ve bünyevî ergenlik dönemine ulaşmasını ifade eder. Bulûğ çağına gelen kişiye ise bâliğ denir. Ergenlik dönemi olarak bilinen bu dönemde kişinin çocukluktan çıkıp yetişkin insan özelliği kazanması söz konusudur. Bulûğa erme yaşı tartışmalı olup İslam hukukçularına göre erkek-kız ayırımı olmaksızın çocuk on beş yaşını tamamlayınca bulûğa ermiş sayılır⁹⁴. Dava tutanaklarında kız çocuklarının yaşından ziyade hayız görüp görmediği hususuna dikkat edildiği görülmektedir. Hayız terimi ise ergenlik çağına giren sağlıklı kadını ifade etmektedir⁹⁵. Bulûğ çağına ermemiş olan bazı kız çocuklarının velileri veya vasileri tarafından zorla evlendirildikleri anlaşılmaktadır. Ayıntab’a bağlı Arab köyü ahalisinden olan Döne ergenliğe girmeden ve evliliğe izni olmadan Mehmed ile nikahlandığı gerekçesiyle mahkemeye müracaat ederek boşanma talebinde bulunmuştur. Dava sonucunda nikah feshedilmiştir⁹⁶. Yine Kayser Mahallesi sakinlerinden Emine henüz küçük yaşta iken, amcası İbrahim tarafından amcaoğlu Mehmed ile evlendirilmiştir. Emine balığa

⁸⁷ Merve. Karakulak, “XVIII. Yüzyıl Amasya’sında Hukuk, Kadın ve Şiddet”, *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.9, S.1, 2024, s.336.

⁸⁸ Mustafa Çağrı, “İftira”, *DİA*, C.21, İstanbul 2000, s.101-102.

⁸⁹ Hamza Aktan, “Kazf”, *DİA*, C.25, Ankara 2022, s.148.

⁹⁰ AŞS, No. 12, s. 171, b. 1. (Arıkan, *12 Numaralı Ayıntab ...*, s. 158.

⁹¹ AŞS, No.25, s.114, b.3. (Yıldırım, *25 Numaralı Ayıntab ...*s.293-294.

⁹² İsmail, Kıvrım, “Osmanlı Mahallesinde Gündelik Hayat (17. Yüzyılda Gaziantep Örneği).”, *Gaziantep university journal of social sciences*, C.8, S.1, 2009, s.240.

⁹³ İsmail, Kıvrım, “XVII. yüzyılda Gaziantep şehrinde ailenin oluşumu (1650–1700).”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, C.22, 2007, s.365.

⁹⁴ Ali Bardakoğlu, “Bulûğ”, *DİA*, C.6, İstanbul 1992, s.413-414

⁹⁵ Yunus Vehbi Yavuz, “Hayız”, *DİA*, C.17, İstanbul 1998, s.51.

⁹⁶ AŞS, No. 20, s.55, b.4. (Kartal, *20 Numaralı Ayıntab ...* s.173-174

olduktan sonra, 8 Nisan 1659 (15 Receb 1069) yılında nikâhın feshini talep etmiş ve tarafların kabulüyle nikah fesh olunmuştur⁹⁷.

Belgelerin çoğunda genellikle kız çocuklarının yaşı belirtilmeyerek hayız görüp görmedikleri veya bulûğa erip ermedikleri hususları ifade edilmiştir. Fakat nadir de olsa yaşı belirtilen kız çocuklarının da olduğu görülmektedir. Örneğin Elif adlı kız çocuğu küçük yaşına rağmen vekili olan eniştesi tarafından rızası olmadan Ahmed ile evlendirilmiştir. Belgedeki kayda göre Elif'in yaşının 12 olduğu görülmektedir⁹⁸.

Bazı kadınlar zorla evlendirilmelerine göz yumarken bazı kadınlar ise haklarını mahkemede arayarak evlenmek istemediklerini beyan etmişlerdir. Bu tür dava tutanaklarından kadının rızası olmadığı için evliliğin gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Örneğin, 22 Nisan 1619 (7 Cemaziyelevvel 1028) tarihinde Akyol Mahallesi sakinlerinden olan Ali adlı kişi Saadet adlı kadın ile evlenmek istemesi sebebiyle mahkemeye başvurmuştur. Mahkemede Saadet'in evliliğe rızasının olmadığını beyan etmesi üzerine Ali davadan men edilmiştir⁹⁹.

Kadınların aile fertleri tarafından başlık parası karşılığında zorla evlendirilmesi durumunu nadir de olsa görmek mümkündür. 28 Ağustos 1650 (1 Ramazan 1060) tarihli kayda göre, Ayıntab'ın Üç Kilise köyünde Esmâ isimli kadın üvey babası İbrahim tarafından 15 guruş ve 1 merkeb karşılığında Süleyman'a eş olarak verilmiştir. Mahkemede Süleyman, Esmâ ile evlenme karşılığında İbrahim'in kendisinden 20 guruş istediğini ancak aralarında 15 guruş ve 1 merkebe anlaştıklarını beyan etmiştir. İbrahim bu olayı inkâr etmiştir. Süleyman'ın, İbrahim'e para ve hayvan vererek Esmâ ile nikahlandıklarına Hakkı ve Ahmed adlı kişiler şahitlik etmişlerdir¹⁰⁰.

4.3. Küfür (Şetm) Olayları:

Küfür, kızgınlık ve öfke anında kişinin karşı tarafa müstehcen sözler söylemesidir. Küfürün çoğunlukla karşıdaki kişinin eşine, annesine, kız kardeşine veya diğer yakınlarına karşı söylendiği görülmektedir. Dava tutanaklarında küfür içerikli sözler açık şekilde yazılmayarak onun yerine “şetm” veya “şetm-i galiza “gibi kelimeler kullanılmıştır¹⁰¹. Şetm kelime anlamıyla sövüp sayma anlamına gelmektedir¹⁰². İslam hukukunda küfür suçunun cezası ta‘zir olmakla beraber belgelerde bu cezanın verilir vermediği yazılmamıştır. Mesela Kanalcı Mahallesi sakinlerinden Arslan, karısına Abdulkadir isimli şahsın küfrettiği gerekçesiyle 29 Ekim 1666 (29 Rebiülâhîr 1077) tarihinde mahkemeye müracaat etmiştir. Dava sonucunda Yakub ve Mustafa isimli şahısların şahitliği ile Abdulkadir'in küfrettiği teyit edilmiştir¹⁰³. Yine Güreniz köyü ahalisinden Ali, Hasan, Zekeriya, Yusuf ve Ahmed adlı kişiler eşlerine İbrahim adlı kişinin küfrettiği gerekçesiyle mahkemeye başvurmuşlardır. İbrahim'in adı geçen kişilere küfrettiğine dair el Hâc Mustafa ve İsmail adlı kişiler şahitlik etmiştir¹⁰⁴.

⁹⁷ AŞS, No.25, s.7, b.4. (Yıldırım, 25 Numaralı Ayıntab ...s.71.

⁹⁸ AŞS, No.12, s.7, b.2. (Yücel, 12 Numaralı Ayıntab ..., s.54-55.

⁹⁹ AŞS, No. 12, s.266, b.1. (Kılıç, 12 Numaralı Ayıntab ..., s.120-121.

¹⁰⁰ AŞS, No.20, s.33, b.1. (Kartal, 20 20 Numaralı Ayıntab ..., s. 128

¹⁰¹ Fatma Yıldırım, “Osmanlı Toplumunda Küfür Suçu ve Cezası (1600-1650) (Antep Örneği)”, *Gaziantep Üniversitesi Ayıntab Araştırmaları Dergisi*, C.3, S.1, 2020, s.25-28.

¹⁰² Ferid Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, 31.Baskı, 2015, Ankara 2015, s.1159.

¹⁰³ AŞS, No.27, s.157, b.3. (Canpolat, 27 Numaralı Ayıntab...s. 108.

¹⁰⁴ AŞS, No. 24, s.68, b.3. (Söylemez, 24 Numaralı Ayıntab ... s. 164.

4.4. Diğer Psikolojik Şiddet Olayları:

Bazı olaylarda küfür, darp ve gasp suçunun birlikte yer aldığı da görülmektedir. Örneğin Cevizlice Mahallesinden Ahmed Beşe kendisini taş ile darp ederek yaralayıp parasını alan ve annesi ile kız kardeşine küfreden Mustafa'dan şikâyetçi olmak maksadıyla 17 Ocak 1684 (20 Muharrem 1095) tarihinde mahkemeye başvurmuştur. Mustafa üzerine atılı suçu inkâr etmiştir. Mehmed ve Hakverdi adlı kişiler Ahmed Beşe'nin taş ile darb edilerek annesine ve kız kardeşine küfredildiğine şahitlik etmişlerdir¹⁰⁵.

Psikolojik şiddetin başka bir şekli de tehdit şeklinde meydana gelmektedir. Mayıs 1658 (Evahir-i Şaban 1068) tarihinde Hacı Baba Mahallesi sakinlerinden Fatma eşi Avşar tarafından kız kardeşi Döne'nin evine giderse kendisini talâk-ı selâse ile boşamakla tehdit ettiğini ve eve gittiğinden dolayı üç talâk boşanmanın gerçekleşmesine rağmen, Avşar'ın yine karı koca ilişkisini sürdürdüğünü iddia edip men olunmasını talep eder. Avşar'ın inkârı üzerine Fatma iddiasını ispat edememiştir¹⁰⁶.

Tehdit ve kadın kaçırma suçunun birlikte meydana geldiği olaylar da mevcuttur. Şarkiyan Mahallesi sakinlerinden Ebubekir, Ali isimli şahsın kendisini tehdit ettiği gerekçesiyle 14 Mayıs 1667 (20 Zilkade 1077) tarihinde mahkemeye müracaat etmiştir. Mahkemede Ebubekir, Ali'nin sarhoş olduğunu ve karısını zorla elinden almak istediğini iddia ederek şikâyetçi olmuştur. Ali, Ayşe'yi almaz ise onu öldüreceğine yemin ederek tehditte bulunmuştur. Duruşmada Ali sarhoş olduğunu kabul etmiş fakat Ayşe'yi kaçırmak istediği ve öldürmekle tehdit ettiği iddialarını kabul etmemiştir. Dava sonucunda Ebubekir iddiasını ispat edemediği için Ali'ye sarhoş olduğundan dolayı had cezası verilmiştir¹⁰⁷.

Sonuç:

17.yüzyılda Osmanlı Devleti'nde uzun süren savaşlar ve seferler nedeniyle sosyal, siyasal ve ekonomik açıdan bozulmalar yaşanmaktaydı. Savaşların yıkıcı etkisi ülke genelinde hissedilmiştir. Devletin buhran döneminde olmasının topluma ne şekilde yansıdığı mahkeme kayıtlarından görülmektedir. Toplumsal düzeni ve huzuru bozan darp, cinayet, eşkıyalık, gasp, hırsızlık ve tecavüz olayları hemen her dönemde görülen olaylar olsa da 17. Yüzyılda bir bu olaylarda artış yaşanmıştır.

17. yüzyılda Ayıntab'da bu olayların yansıması şer'iyye sicillerinde görülmektedir. Çalışmada toplam 298 kadına yönelik şiddet olayı tespit edilmiştir. Bunların 47'si cinsel, 78'i ekonomik, 26'sı cinayet, 21'i darb, 35'i gasp, 8'i hırsızlık, 19'u iftira, 14'ü küfür, 26'sı psikolojik, 4'ü tehdit, 18'i zorla evlendirme ve 2'si kaçırma olayıdır. Bu verilerden anlaşılacağı üzere kadınlar en fazla ekonomik şiddete maruz kalmışlardır. Bunun en önemli sebebi ise boşanma davalarında kadınların nafaka ya da mehire muhtaç bırakılmaları olmuştur. Boşanan koca kadını zor durumda bırakmak için onu ekonomik anlamda mağdur etmeye çalışmıştır. Fakat dava tutanaklarının çoğunda mahkemenin kadının lehinde karar verdiği görülmüştür.

İncelenen belgelerde cinsel şiddet olaylarının sayısı oldukça fazladır. Cinsel şiddete maruz kalana kadınların haklarını mahkemede çekinmeden arayabildikleri ve çoğu davada kadın lehine karar alındığı anlaşılmaktadır.

Kadınların fiziksel şiddete maruz kalma durumları da göz ardı edilemeyecek kadar

¹⁰⁵ AŞS, No.35. s.258, b.1. (Baş, 35 Numaralı Ayıntab...s. 334-335.

¹⁰⁶ AŞS, No.25, s.130, b.2. (Yıldırım, 25 Numaralı Ayıntab...s.331-332.

¹⁰⁷ AŞS, No. 28, s.63, b.2

fazladır. Darp edilen kadınlar aynı zamanda küfür, hakaret ve tehdit gibi birçok suça maruz kalmışlardır. Darp olayları yumruk atma, saç yolma, tekmele, boğma, kesici veya delici alet kullanarak yaralama şeklinde gerçekleşmiştir. Darp etmenin devamında ölüm ile sonuçlanan cinayetlerin sayısı da oldukça fazladır. İşlenen cinayetlerin büyük bir kısmı namus meselesi olarak görülen olayların neticesinde meydana gelmiştir. Cinayeti işleyenleri ise genellikle kadının ailesinden biri olduğu görülmektedir.

Kadınların şiddet görmelerindeki en önemli sebep erkeklerin isteğini yerine getirmemesi olmuştur. Bunun dışında erkeklerin alkol kullanımı kadına şiddet olaylarını tetiklemiştir. Kadınların şiddet mağduru olmalarında çevre baskısı, mahallede çıkan dedikodular, kadının boşanmak istemesi veya kendi istediği kişiyle evlenmek istemesi gibi birçok unsur etkili olmuştur.

Mağdur kadınlar bizzat giderek veya vekil ya da vasileri tarafından mahkemeye müracaat edebilmişlerdir. Bazı suçların cezası had veya kısas olduğundan iddiaların ispatı istenmiştir. Burada şahitlerin varlığı davanın seyrini etkilemiştir. Yine mahalle halkının suçlu kişilerin toplum düzenini bozmalarını engellemek için mağdurun lehinde ifade verdikleri anlaşılmaktadır.

Kaynaklar:

Akbulut, İlhan, "İslam hukukunda suçlar ve cezalar", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.52, S.1, 2003, ss.167-181.

Akkaş, İbrahim,- Zeki Uyanık, "Kadına Yönelik Şiddet." *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, C.6, S.1, 2016, ss.32-42.

Aksoy, Perihan, *35 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1094-1095/M.1682-1683 s.1-145.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2018.

Aktan, Hamza, "Kafz", *DİA*, C.25, Ankara: 2022, ss.148-149.

Altıparmak, İpek Beyza, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Boyutları: Ankara: Örneği", C.17, S.1, 2019, ss. 55 – 76.

Arıkan, Melahat, *12 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1027-1028/M.1618-1619 s.105-204)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2017.

Arslanboğa, Musa, *40 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1103-1104/M.1692-1693 s.1-109.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2014.

Atasoy, Özkan, *50 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1110-1111/M.1698-1700.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2022.

Ateş, Yılmaz Deniz, *40 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1103-1104/M.1692-1693 s.110-220.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2014.

- Avcı, Mehmed, "Osmanlı Hukukunda Livata'nın Cezası", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.26, S.2, 2018, ss.15-45.
- Aydın, Mehmed Akif, *Türk Hukuk Tarihi*, Beta Yayınevi, 13.Baskı, İstanbul 2015.
- Baba, Yasemin, "Klasik Dönem Osmanlı Hukukunda Hırsızlık Suçunun Hüküm ve Sonuçları", *Journal of Istanbul University Law Faculty*, C.71, S.1, 2013, ss.76-106.
- Aydın, Mehmed Akif, "Mehr", *DİA*, C.28, Ankara: 2003, ss.389-391.
- Bardakoğlu, Ali, "Had", *DİA*, C.14, İstanbul 1996, ss.547-551.
- Bardakoğlu, Ali, "Bulûğ", *DİA*, C.6, İstanbul 1992, ss.413-414.
- Bardakoğlu, Ali, "Diyet", *DİA*, C.9, İstanbul 1994, ss.473-479.
- Baş, Gülcan, *35 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1094-1095/M.1682-1683 s.146-288.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2018.
- Başoğlu, Tuncay, "Tazir", *DİA*, C.40, İstanbul: 2011, ss.198-202.
- Belk, Ayten, *10 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1012-1014/M.1603-1605 s.3-101)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis: 2021.
- Berşe, İbrahim Baran, *37 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1098-1100/M.1686-1689 s.98-100.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2023.
- Candan, Bahar, *47 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1108-1109/ s.126-267.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2018.
- Canpolat, Büşra, *27 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1076-1077/M.1666-1667)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2021.
- Çağrı, Mustafa, "İftira", *DİA*, C.21, İstanbul: 2000, ss.101-102.
- Çalışkan, İbrahim, "İslam hukukunda ceza kavramı ve had cezaları" *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 31, S.1-4, 1989, ss.367-398.
- Çelikdemir, Murat, -Demir, Mustafa, "18. Yüzyılda Ayıntab'da Suç ve Ceza", *Gaziantep Üniversitesi Ayıntab Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.1, 2018, ss.24-35.
- Çiftçi, Betül, *49 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicili Değerlendirme ve Transkripsiyonu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş: 2017.
- Dağcı, Şamil, "İhsan", *DİA*, C.21, İstanbul: 2000, ss.546-548.
- Dağcı, Şamil, "Kısâs", *DİA*, C.25, Ankara: 2022, ss.488-494.

Devellioğlu, Ferid, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, 31.Baskı, Ankara: 2015.

Eğitmen, B.,- Çakar, E., “17. Yüzyılın İkinci Yarısında Konya’da Kadına Yönelik Şiddet Olayları”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.34, S.3, 2024, ss.1603-1620.

Erdentuğ, Nermin, *Sosyal Adet ve Gelenekler*, Kültür Bakanlığı yay., Ankara 1977.

Ersoy, M. Akif, “Erş”, *DİA*, C.11, İstanbul: 1995, ss.307-308.

Erünsal, İsmail, "Osmanlı Mahkemelerinde Şâhitler: Şuhûdü'l-'udûlden Şuhûdü'l-hâle Geçiş." *Osmanlı Araştırmaları*, C.53, S.53, 2019, ss.1-49.

Esen, Hüseyin, “Zina”, *DİA*, C.44, İstanbul: 2013, ss.444,445.

Gökkaya, Veda Bilican, “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.12, S.2, 2011, ss.101-112.

Göktaş Cengiz, Gül, Hanım, 19. Yüzyılın Osmanlı Devleti’nde Kadın Hırsızlar, *Selçuk Türkiyat*, C,58, 2023, ss.325-349.

Gündüz, Ahmet, “Şer’iyye Sicillerine Göre Antakya’da Kadın (1860-1870)”, *Hatay Araştırmaları II*, 2016, ss.33-40.

Güvenç, Bedia, *45 Numaralı Ayıntab Şer’iyye Sicilinin 101-200. Sayfalarının Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1107-1108/M.1696-1697)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş: 2015.

İlhan, Okan, *20 Numaralı Ayıntab Şer’iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1060-1061/M.1650-1651 s.137-270)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2015.

Karabulut, Fuat, "Recm Cezasının Hz. Peygamber’in Uygulamaları Işığında Değerlendirilmesi", *EKEV Akademi Dergisi*, C.25, S.50, 2012, ss.89-113.

Karakulak, M., “XVIII. Yüzyıl Amasya’sında Hukuk, Kadın ve Şiddet”, *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.9, S.1, 2024, ss.332-361.

Kartal, Mine, *20 Numaralı Ayıntab Şer’iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1060-1061/M.1650-1651 s.1-136)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2014.

Kılıç, Elif, *12 Numaralı Ayıntab Şer’iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1027-1028/M.1618-1619 s.205-304)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2022.

Kıvrım, İsmail, “17. yüzyılda Osmanlı Toplumunda Boşanma Hadiseleri (Ayıntâb Örneği; Talâk, Muhâla'a ve Tefrik)”, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, C.10, S.1, 2011, ss.371-400.

Kıvrım, İsmail, "Osmanlı Mahallesinde Gündelik Hayat (17. Yüzyılda Gaziantep

- Örneği)." *Gaziantep university journal of social sciences*, C.8, S.1, 2009, ss.231-255.
- Kıvrım, İsmail, "XVII. yüzyılda Gaziantep şehrinde ailenin oluşumu (1650–1700).", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, C.22, 2007, ss.357-392.
- Kıvrım, İsmail, "17. Yüzyılda Gaziantep'te Ailenin Yaşadığı Mekân: Ev(Özellikleri ve Fiyatları)", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, C.10, S.10, 2009, ss.69-97.
- Konan, Belkıs, "Osmanlı Hukukunda Tecavüz Suçu", *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, C.29, S.29, 2011, ss.149-172.
- Köroğlu, Mehmet, "İslâm Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar." *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.43, 2015, ss.214-238.
- Kutval, Makbule Demir, *41 Numaralı Ayıntab Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1102-1104/M.1690-1693.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2018.
- Menekşe, Ömer, "Osmanlı'da Zina Cezası Olarak Recm." *Marife*, C.3, S.2, 2003, ss.7-18.
- Menekşe, Ömer, "XVII ve XVIII Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Hırsızlık Suçu ve Cezası" (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, İslam Hukuku Bilim Dalı, Marmara 1998.
- Ögüt, Salim, "*Sihâk*", DİA, C.37, İstanbul: 2009, ss.169.
- Özgür, Mustafa, (2019), "İslam Ceza Hukukunda Celde Cezasının İnfazında Kullanılacak Alet ve Uygulanışı Üzerine Bir İnceleme", *Amasya İlahiyat Dergisi*, C.12, S.12, 2019, ss.409-442.
- Özkorkut, Nevin Ünal, "İslam Ceza Hukukunda Kadın", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.56, S.2, 2007, ss.83-95.
- Özoğlu, Sevil, *12 Numaralı Ayıntab Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1027-1028/M.1618-1619 s.303-397)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2021.
- Selçuk, Havva, "Kadına Uygulanan Şiddetin Osmanlı Mahkeme Tutanaklarına Yansımaları", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.1, S.1, 2013, ss.109-20.
- Söylemez, Zeynep, *24 Numaralı Ayıntab Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1064-1065/M.1654-1655)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2021.
- Şafak, Ali, "*Erş*", DİA, C.11, İstanbul: 1995, ss.307-308.
- Şirin, Şükrü, "İslam Hukukunda Mehr Davaları", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, C.15, S.2, 2015, ss. 297-320.
- Taşdemir, Tuğba, *10 Numaralı Ayıntab Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*

(H.1012-1014/M.1603-1605 s.102-203), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis 2021.

Tezcan, B. , *16. ve 17. Yüzyıl Şer'iye Sicillerine Göre Konya 'da Kadın*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yıldırım Bayezid Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 2014.

Yakut, Esra, "Tanzimat Dönemi'ne Kadar Osmanlı Hukuku'nda Taziri Gerektiren Suçlar ve Cezaları." *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, S.2, 2006, ss.25-40.

Yarşı, Ahmet, *45 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin İlk Yüz Sayfası Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1107/M.1696.)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis: 2014.

Yaşaroğlu, M.Kamil, "Livata", DİA, C.27, Ankara: 2003, ss.198-200.

Yavuz, Y. Vehbi, "Hayız", DİA, C.17, İstanbul: 1998, ss.51-53.

Yazır, Elmalılı M. Hamdi, *Kur'an-ı Kerim Meâli*, 27. Baskı, İstanbul: 2008.

Yıldırım, Fatma, *Osmanlı Toplumunda Küfür Suçu ve Cezası (1600-1650) (Antep Örneği)*, *Gaziantep Üniversitesi Ayıntab Araştırmaları Dergisi*, C.3, S.1, 2020, ss.25-34.

Yıldırım, Yunus, *25 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1067-1069/M.1657-1659)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2022.

Yücel, Ayşe Aybüke, *12 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1027-1028/M.1618-1619 s.1-104)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep: 2022.